

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଉପନିଷଦ

(ଉପନିଷତ୍)

Upanishad / उपनिषद्

୧୦୮ ଉପନିଷଦ (ଭାଗ – ୩)

108 Upanishad (Vol – 3)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଉପଦେଷ୍ଟା

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

ବେଦ ଉପନିଷଦ

ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ 'ବେଦ ଯୁଗ'ର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଉପନିଷଦ 'ଷଦ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଅଛି, ଷଦ ଅର୍ଥାତ 'ବସିବା', ଏଥିରେ ପୂର୍ବରେ 'ଉପ' ଓ 'ନି' କୁ ଯୋଡ଼ା ଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ 'ଉପ' ର ଅର୍ଥ ପାଖରେ , 'ନି' ର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ, ତେଣୁ ଉପ-ନି-ଷଦ, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା, ଅର୍ଥାତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ସହିତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବେଦର ଶେଷ ଭାଗ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା । ଉପନିଷଦକୁ ବେଦର ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର ବା ଅଂଶ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଯେହେତୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ବେଦର ଅନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ 'ବେଦାନ୍ତ' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ 'ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା' ଓ 'ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହାକୁ ଅନେକ ଗବେଷକ ବା ପଣ୍ଡିତ ବା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥା – 'ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହାକୁ 'ଆତ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' କହିଛନ୍ତି, 'ମାକ୍ଷ ମୁଲ୍ଲେର୍' ଓ 'ପାଉଲ୍ ଦେଉସାନ୍' ଏହାକୁ 'ଗୁପ୍ତ ଶିକ୍ଷା', ଓ 'ପାଟ୍ରିକ୍ ଓଲିଭେଲ୍ଲେ' 'ଲୁକ୍କାୟିତ ଅର୍ଥ', ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଠିକ୍ ରହୁଥିଲା, ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପନିଷଦ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ସେଇଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ "ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟା" କୁହାଯାଏ ।

ଇତିହାସକାର ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦରେ ସମୁଦାୟ ୧୦୮ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ଏହିସବୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦ ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁସାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଭକ୍ତିକରଣର ପଦ୍ଧତି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ । ଅର୍ଥାତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦର ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ଅଛି । (ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଟେବୁଲ୍‌ରେ ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରଣ ପାଇ ପାରିବେ)

ଏସବୁ ଉପନିଷଦ ଭିତରୁ ଦଶୋପନିଷଦ, ଅର୍ଥାତ ୧୦ଟି ଉପନିଷଦକୁ 'ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ' ଭାବରେ ମାନନ୍ତି, ଏଥିରେ, ପରେ ଆଉ ୩ଟି ଉପନିଷଦ ଯୋଗ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ୧୩ଟି କରିଦିଆଗଲା । ତେଣୁ ୧୩ଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - (ଦଶୋପନିଷଦ) - ଈଶ, କେନ, କଠ, ପ୍ରଶ୍ନ, ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଐତରେୟ, ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଓ ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, (ଅତିରିକ୍ତ) - କୌଷୀତକି, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଓ ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ ।

ବେଦ - ଉପନିଷଦ ସଂଗଠନ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଉକ୍ ବେଦ	୧୦	ଐତରେୟ, କୌଷୀତକି	ଆତ୍ମବୋଧ, ମୁକ୍ତଲ	ନିର୍ବାଣ	ତ୍ରିପୁରା, ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବହୁତ,	-	ଅକ୍ଷମାଳିକା	ନାଦବିନ୍ଦୁ
ସାମବେଦ	୧୨	ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, କେନ	ବକ୍ରସୂତୀ, ମହା, ସାବିତ୍ରୀ,	ଆରୁଣେୟ, ମୈତ୍ରେୟ, ସଂନ୍ୟାସ, କୁଷ୍ଠିକା	-	ବାସୁଦେବ, ଅବ୍ୟକ୍ତ	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଜୀବା ଲ, ଜବାଳି	ଯୋଗଚୂଡ଼ାମଣି, ଦର୍ଶନ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	୩୨	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ,	ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍ୱୟ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି	ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି	ସରସ୍ୱତୀ ରହସ୍ୟ	ନାରାୟଣ, କଳି ସତ୍ତରଣ	କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ	ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ, ଯୋଗଶିଖା, ଯୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	୧୮	ଇଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ମୁକ୍ତିକା	ଜୀବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାବ୍- ୟାୟନୀୟ,	-	ତାରସାର	-	ଅଦ୍-ବୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଳ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ଧ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	୩୨	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ,	ଆତ୍ମା, ସୂକ୍ଷ୍ମ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର	ଆଶ୍ୱମେଧ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରଂବ୍ରହ୍ମ,	ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ	ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ- ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୃୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼	ଅଥର୍ବସିରସ, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଳ, ଶରଭ, ଭୃଗୁଜାବାଳ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବ ଶୀର୍ଷ	ଶାନ୍ତିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ
ସମୁଦାୟ	୧୦୮	୧୩	୨୧	୧୯	୮	୧୪	୧୩	୨୦

ପ୍ରୀୟ ପାଠକ,

ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭୁଲ୍ କିମ୍ବା ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କରଣ ଅଟେ । ଏହି ଉପନିଷଦ ସଂସ୍କରଣରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ" ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ସାବଧାନ, ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ଓଡ଼ିଆରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ୍ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ତ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ, ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧

ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା

ସନ୍ନ୍ୟାସ ଉପନିଷଦ

(Sannyasa Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜକ ଉପନିଷଦ

(Paramahamsaparibrajakopanishat / Paramahamsa-paribrajaka Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀମତୀ ସସ୍ମିତା ମହାପାତ୍ର

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀମତୀ ସସ୍ମିତା ମହାପାତ୍ର

ସମ୍ପାଦିକା - "ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି"

ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଓଡ଼ିଶା

mohapatrasasmita89@yahoo.in

ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜକୋପନିଷଦ୍ / ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜକ ଉପନିଷଦ

॥ ଅଥ ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜକୋପନିଷଦ୍ ॥

ପାରିବ୍ରାଜ୍ୟଧର୍ମବଦ୍ରେ ଯଜ୍ଞଜ୍ଞାନାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମତାଂ ଯୟଃ ।

ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ପ୍ରଣବୈକାର୍ଥଂ ତୁର୍ଯ୍ୟତୁର୍ଯ୍ୟଂ ହରିଂ ଭଜେ ॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣୁୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷଭିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।

ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟୁବାଂସସ୍ତନୁଭିର୍ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟଃ ।

ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୂଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।

ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତାଶ୍ୟୋଃ ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ॥

ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ॥

ଅଥ ପିତାମହଃ ସ୍ୱପିତରମାଦିନାରାୟଣମୁପସମେତ୍ୟ ପ୍ରଣମ୍ୟ ପପ୍ରଚ୍ଛ

ଭଗବଂସ୍ତୁନ୍ମୁଖାଦ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମଧର୍ମକ୍ରମଂ ସର୍ବଂ ଶୁତଂ ବିଦିତମବଗତମ୍ ।

ଇଦାନୀଂ ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜକଲକ୍ଷଣଂ ବେଦିତୁମିଚ୍ଛାମି –

କଃ ପରିବ୍ରଜନାଧିକାରୀ, କୀଦୃଶଂ ପରିବ୍ରାଜକଲକ୍ଷଣଂ,

କଃ ପରମହଂସଃ, ପରିବ୍ରାଜକତ୍ୱଂ କଥଂ, ତସୂର୍ବଂ ମେ ବ୍ରୁହୀତି ।

ସ ହୋବାଚ ଭଗବାନାଦିନାରାୟଣଃ ।

ସଦ୍ବିଷ୍ଣୁସମୀପେ ସକଲବିଦ୍ୟାପରିଶ୍ରମଜ୍ଞୋ ଭୂତ୍ୱା ବିଦ୍ୱାନ୍-ସର୍ବମୈହିକାମୁଷ୍ଟିକସୁଖଶ୍ରମଂ

ଜ୍ଞାତ୍ୱୈଷଣାତ୍ରୟସ୍ତ୍ରୟାସନାତ୍ରୟମମତ୍ତାହଂକାରାଦିକଂ ବମନାନୁମିବ ହେୟମଧିଗମ୍ୟ

ମୋକ୍ଷମାର୍ଗେକସାଧନୋ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ସମାପ୍ୟ ଗୃହୀ ଭବେତ୍ ।

ଗୃହାଦ୍ୱନୀ ଭୂତ୍ୱା ପ୍ରବ୍ରଜେତ୍ ।

ଯଦି ବେତରଥା ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟାଦେବ ପ୍ରବ୍ରଜେନ୍ଦୁହାଦ୍ବା ବନାଦ୍ବା ।
 ଅଥ ପୁନରବ୍ରତୀ ବା ବ୍ରତୀ ବା ସ୍ନାତକୋ ବାଃସ୍ନାତକୋ ବୋସ୍ନାଗ୍ନିରନଗ୍ନିକୋ
 ବା ଯଦହରେବ ବିରଜେଉଦହରେବ ପ୍ରବ୍ରଜେଦିତି ବୁଞ୍ଛା ସର୍ବସଂସାରେଷୁ
 ବିରକ୍ତୋ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଗୃହୀ ବାନପ୍ରସ୍ଥୋ ବା ପିତରଂ ମାତରଂ କଲତ୍ରପୁତ୍ରମାପ୍ରବନ୍ଧୁବର୍ଗଂ
 ତଦଭାବେ ଶିଷ୍ୟଂ ସହବାସିନଂ ବାଃନୁମୋଦୟିତ୍ବା ତର୍ଜିକେ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟାମେବେଷ୍ଟିଂ
 କୁର୍ବନ୍ତି ତଦୁ ତଥା ନ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ଆଗ୍ନେୟାମେବ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ।
 ଅଗ୍ନିର୍ହ ପ୍ରାଣଃ ପ୍ରାଣମେବୈତୟା କରୋତି ତ୍ରିଧାତବୀୟାମେବ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ।
 ଏତୟୈବ ତ୍ରୟୋ ଧାତବୋ ଯଦୁତ ସତ୍ତ୍ଵଂ ରଜସ୍ତମ ଇତି ।
 ଅୟଂ ତେ ଯୋନିରୂପିୟୋ ଯତୋ ଜାତୋ ଆରୋଚଥାଃ ।
 ତଂ ଜାନନ୍ନଗ୍ନ ଆରୋହାଥାନୋ ବର୍ଧୟା ରୟିମିତ୍ୟନେନ ମନ୍ଦ୍ରେଣାଗ୍ନିମାଜିଘ୍ରେତ୍ ।
 ଏଷ ବା ଅଗ୍ନେର୍ଯୋନିର୍ୟଃ ପ୍ରାଣଂ ଗଚ୍ଛ ସ୍ଵାଂ ଯୋନିଂ ଗଚ୍ଛ ସ୍ଵାହେତ୍ୟେବମେବୈତଦାହ ।
 ଗ୍ରାମାଚ୍ଛୋଦ୍ରିୟାଗାରାଦଗ୍ନିମାହୃତ୍ୟ ସ୍ଵବିଧ୍ୟୁକ୍ତକ୍ରମେଣ ପୂର୍ବବଦଗ୍ନିମାଜିଘ୍ରେତ୍ ।
 ଯଦ୍ୟାତୁରୋ ବାଗ୍ନିଂ ନ ବିନ୍ଦେଦୟୁ ଜୁହୁୟାତ୍ ।
 ଆପୋ ବୈ ସର୍ବା ଦେବତାଃ ସର୍ବାଭ୍ୟୋ ଦେବତାଭ୍ୟୋ ଜୁହୋମି ସ୍ଵାହେତି
 ଦୁତ୍ଵୋଽକୃତ୍ୟ ପ୍ରାଶ୍ନୀୟାତ୍ ସାଜ୍ୟଂ ହବିରନାମୟମ୍ ।
 ଏଷ ବିଧିର୍ବୀରାଧ୍ଵାନେ ବାଃନାଶକେ ବା ସଂପ୍ରବେଶେ ବାଃଗ୍ନିପ୍ରବେଶେ ବା ମହାପ୍ରସ୍ଥାନେ ବା ।
 ଯଦ୍ୟାତୁରଃ ସ୍ୟାନ୍ନନସା ବାତା ବା ସଂନ୍ୟସେଦେଷ ପଛାଃ ।
 ସ୍ଵସ୍ଥକ୍ରମେଣୈବ ଚେଦାତ୍ମଶ୍ରାବ୍ଧଂ ବିରଜାହୋମଂ କୃତ୍ଵାଃଗ୍ନିମାତ୍ମନ୍ୟାରୋପ୍ୟ
 ଲୌକିକବୈଦିକସାମର୍ଥ୍ୟଂ ସ୍ଵଚତୁର୍ଦ୍ଦଶକରଣପ୍ରବୃତ୍ତିଂ ଚ ପୁତ୍ରେ ସମାରୋପ୍ୟ
 ତଦଭାବେ ଶିଷ୍ୟେ ବା ତଦଭାବେ ସ୍ଵାତ୍ମନ୍ୟେବ ବା ବ୍ରହ୍ମା ତ୍ଵଂ ଯଜ୍ଞସ୍ତମିତ୍ୟଭିମନ୍ତ୍ୟ
 ବ୍ରହ୍ମଭାବନୟା ଧ୍ୟାତ୍ବା ସାବିତ୍ରୀପ୍ରବେଶପୂର୍ବକମୟୁ ସର୍ବବିଦ୍ୟାର୍ଥସ୍ଵରୂପାଂ
 ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟାଧାରାଂ ବେଦମାତରଂ କ୍ରମାଦ୍ୟାହୃତିଷୁ ତ୍ରିଷୁ ପ୍ରବିଲାପ୍ୟ
 ବ୍ୟାହୃତିତ୍ରୟମକାରୋକାରମକାରେଷୁ ପ୍ରବିଲାପ୍ୟ ତସ୍ମାଦଧ୍ୟାନେନାପଃ ପ୍ରାଣ୍ୟ
 ପ୍ରଣବେନ ଶିଖାମୁକ୍ତ୍ୟ ଯଜ୍ଞୋପବୀତଂ ଛିତ୍ତ୍ବା ବସ୍ତ୍ରମପି ଭୂମୌ ବାଃପୁ ବା ବିସୃଜ୍ୟ

ଓଁ ଭୁଃ ସ୍ବାହା ଓଁ ଭୁବଃ ସ୍ବାହା ଓଁ ସୁବଃ ସ୍ବାହେତ୍ୟନେନ ଜାତରୂପଧରୋ ଭୃତ୍ବା ସ୍ବଂ ରୂପଂ
 ଧ୍ୟାୟନ୍ତୁନଃ ପୃଥକ୍ ପ୍ରଣବବ୍ୟାହୃତିପୂର୍ବକଂ ମନସା ବଚସାପି ସଂନ୍ୟସ୍ତଂ ମୟା
 ସଂନ୍ୟସ୍ତଂ ମୟା ସଂନ୍ୟସ୍ତଂ ମୟେତି ମନ୍ତ୍ରମଧ୍ୟମତାରଧୁନିଭିସ୍ତ୍ରିବାରଂ
 ତ୍ରିଗୁଣୀକୃତପ୍ରେଷୋଜାରଣଂ କୃତ୍ବା ପ୍ରଣବୈକଧ୍ୟାନପରାୟଣଃ ସନ୍ନଭୟଂ
 ସର୍ବଭୂତେଭ୍ୟୋ ମଞ୍ଜଃ ସ୍ବାହେତ୍ୟଧ୍ବବାହୁର୍ଭୂତ୍ବା ବ୍ରହ୍ମାହମସ୍ମୀତି
 ତତ୍ତ୍ବମସ୍ୟାଦିବାକ୍ୟାର୍ଥସ୍ବରୂପାନୁସଂଧାନଂ କୁର୍ବନ୍ନୁଦୀତୀଂ ଦିଶଂ ଗଚ୍ଛେତ୍ ।
 ଜାତରୂପଧରଶ୍ଚରେତ୍ । ଏଷ ସଂନ୍ୟାସଃ ।
 ତଦପିକାରୀ ନ ଭବେଦ୍ୟଦି ଗୃହସ୍ଥପ୍ରାର୍ଥନାପୂର୍ବକମଭୟଂ ସର୍ବଭୂତେଭ୍ୟୋ
 ମଞ୍ଜଃ ସର୍ବଂ ପ୍ରବର୍ତ୍ତତେ ସଖା ମା ଗୋପାୟୈଜଃ ସଖା ଯୋଃସୀନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ବ୍ରଜୋଃସି
 ବାର୍ତ୍ତୟାଃ ଶର୍ମ ମେ ଭବ ଯସ୍ବାପଂ ତନ୍ନିବାରୟେତ୍ୟନେନ ମନ୍ତ୍ରେଣ ପ୍ରଣବପୂର୍ବକଂ
 ସଲକ୍ଷଣଂ ବୈଶବଂ ଦଣ୍ଡଂ କଟିସୂତ୍ରଂ କୌପୀନଂ କମଣ୍ଡଲୁଂ ବିବର୍ଣ୍ଣବସ୍ତ୍ରମେକଂ
 ପରିଗୃହ୍ୟ ସଦ୍ବିରୂପପ୍ରଗମ୍ୟ ନତ୍ବା ଗୁରୁମୁଖାତ୍ତତ୍ତ୍ବମସୀତି ମହାବାକ୍ୟଂ
 ପ୍ରଣବପୂର୍ବକମୁପଲଭ୍ୟାଥ ଜୀର୍ଣ୍ଣବଲ୍ଲଲାଜିନଂ ଧୃତ୍ବାଥ ଜଲାବତରଣମୁର୍ଧ୍ବଗମନମେକଭିକ୍ଷାଂ
 ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ତ୍ରିକାଳସ୍ନାନମାତରନ୍-ବେଦାନ୍ତଶ୍ରବଣପୂର୍ବକଂ ପ୍ରଣବାନୁଷ୍ଠାନଂ
 କୁର୍ବନ୍-ବ୍ରହ୍ମମାର୍ଗେ ସମ୍ୟକ୍ସଂପନ୍ନଃ ସ୍ବାଭିମତମାତ୍ମନି ଗୋପୟିତ୍ବା ନିର୍ମମୋଽଧ୍ୟାତ୍ମନିଷ୍ଠଃ
 କାମକ୍ରୋଧଲୋଭମୋହମଦମାସୂର୍ଯ୍ୟଦମ୍ବଦର୍ପାହଂକାରାସୁୟାଗର୍ବେଚ୍ଛାଦ୍ବେଷହର୍ଷାମର୍ଷମମତ୍ବାଦୀଂଶ୍ଚ
 ହିତ୍ବା ଜ୍ଞାନବୈରାଗ୍ୟଯୁକ୍ତୋ ବିଭସ୍ତୀପରାତ୍-ମୁଖଃ ଶୁଦ୍ଧମାନସଃ ସର୍ବୋପନିଷଦର୍ଥମାଲୋଚ୍ୟ
 ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟାପରିଗ୍ରହାହିଂସ୍ରାସତ୍ୟଂ ଯତ୍ନେନ ରକ୍ଷଜ୍ଞିତେନ୍ଦ୍ରିୟୋ ବହିରନ୍ତଃସ୍ନେହବର୍ଜିତଃ
 ଶରୀରସଂଧାରଣାର୍ଥଂ ବା ତ୍ରିଷୁ ବର୍ଣ୍ଣେଷ୍ଠଭିଶସ୍ତପତିତବର୍ଜିତେଷୁ ପଶୁରଦ୍ରୋହୀ
 ଭୈକ୍ଷ୍ୟମାଶୋ ବ୍ରହ୍ମଭୂୟାୟ ଭବତି ।
 ସର୍ବେଷୁ କାଲେଷୁ ଲାଭାଲାଭୌ ସମୌ କୃତ୍ବା
 କରପାତ୍ରମଧୂକରେଶାନୁମଶ୍ନନ୍ନେଦୋବୃଦ୍ଧିମକୁର୍ବନ୍-କୃଶୀଭୂତ୍ବା ବ୍ରହ୍ମାହମସ୍ମୀତି
 ଭାବୟନ୍-ଗୁର୍ବର୍ଥଂ ଗ୍ରାମମୁପେତ୍ୟ ଧୁବଶୀଲୋଽଶ୍ଵୌ ମାସ୍ୟେକାକୀ ତରେଢ୍ବାବେବାତରେତ୍ ।

ଯଦାଲଂବୁଦ୍ଧିର୍ଭବେତ୍ତଦା କୁଟୀରକୋ ବା ବହୁଦକୋ ବା ହଂସୋ ବା
ପରମହଂସୋ ବା ତତ୍ତ୍ୱନ୍ତୁପୂର୍ବକଂ କଟିସ୍ମୃତଂ କୌପୀନଂ ଦଣ୍ଡଂ କମଣ୍ଡଲୁଂ
ସର୍ବମପ୍ୟୁ ବିସୃଜ୍ୟାଥ ଜାତରୂପଧରଶ୍ଚରେତ୍ ।
ଗ୍ରାମ ଏକରାତ୍ରଂ ତୀର୍ଥେ ତ୍ରିରାତ୍ରଂ ପଞ୍ଚନେ ପଞ୍ଚିରାତ୍ରଂ କ୍ଷେତ୍ରେ
ସପ୍ତରାତ୍ରମନିକେତଃ ଶ୍ରିରମତିରନଗ୍ନିସେବୀ ନିର୍ବିକାରୋ ନିୟମାନିୟମମୁସ୍ତୃଜ୍ୟ
ପ୍ରାଣସଂଧାରଣାର୍ଥମୟମେବ ଲାଭାଲାଭୌ ସମୌ କୃତ୍ୱା ଗୋବୃତ୍ତ୍ୟା
ଭୈକ୍ଷମାଚରନ୍ନୁଦକସ୍ଥଳକମଣ୍ଡଲୁରବାଧକରହସ୍ୟସ୍ଥଳବାସୋ
ନ ପୁନର୍ଲାଭାଲାଭରତଃ ଶୁଭାଶୁଭକର୍ମନିର୍ମୂଳନପରଃ ସର୍ବତ୍ର ଭୂତଲଗ୍ନୟନଃ
କ୍ଷୌରକର୍ମପରିତ୍ୟକ୍ତୋ ଯୁକ୍ତଚାତୁର୍ମାସ୍ୟବ୍ରତନିୟମଃ
ଶୁକ୍ଳଧ୍ୟାନପରାୟଣୋଽର୍ଥସ୍ତ୍ରୀପୁତ୍ରପରାତ୍ମୁଃଶୋଽନୁନ୍ନତ୍ତୋଽପ୍ୟୁନ୍ନତ୍ତବଦାଚରନ୍ନ-
ବ୍ୟକ୍ତଲିଙ୍ଗୋଽବ୍ୟକ୍ତାଚାରୋ ଦିବାନକ୍ତସମତ୍ତେନାସ୍ତପ୍ନଃ
ସ୍ୱରୂପାନୁସଂଧାନବ୍ରହ୍ମପ୍ରଣବଧ୍ୟାନମାର୍ଗେଣାବହିତଃ ସଂନ୍ୟାସେନ ଦେହତ୍ୟାଗଂ
କରୋତି ସ ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜକୋ ଭବତି ।
ଭଗବନ୍ ବ୍ରହ୍ମପ୍ରଣବଃ କୀଦୃଶ ଇତି ବ୍ରହ୍ମା ପୃଚ୍ଛତି ।
ସ ହୋବାଚ ନାରାୟଣଃ ।
ବ୍ରହ୍ମପ୍ରଣବଃ କ୍ଷୋତଶମାତ୍ରାତ୍ମକଃ ସୋଽବସ୍ଥାଚତୁଷ୍ଟୟଚତୁଷ୍ଟୟଗୋଚରଃ ।
ଜାଗ୍ରଦବସ୍ଥାୟାଂ ଜାଗ୍ରଦାଦିତତସ୍ରୋଽବସ୍ଥାଃ ସ୍ୱପ୍ନେ ସ୍ୱପ୍ନାଦିତତସ୍ରୋଽବସ୍ଥାଃ
ସୁଷୁପ୍ତୌ ସୁଷୁପ୍ତ୍ୟାଦିତତସ୍ରୋଽବସ୍ଥାସ୍ଥୁରୀୟେ ତୁରୀୟାଦିତତସ୍ରୋଽବସ୍ଥା ଭବନ୍ତିତି ।
ଜାଗ୍ରଦବସ୍ଥାୟାଂ ବିଶ୍ୱସ୍ୟ ଚାତୁର୍ବିଧ୍ୟଂ ବିଶ୍ୱବିଶ୍ୱୋ ବିଶ୍ୱତୈଜସୋ ବିଶ୍ୱପ୍ରାଜ୍ଞୋ ବିଶ୍ୱତୁରୀୟ ଇତି ।
ସ୍ୱପ୍ନାବସ୍ଥାୟାଂ ତୈଜସସ୍ୟ ଚାତୁର୍ବିଧ୍ୟଂ
ତୈଜସବିଶ୍ୱସ୍ତୈଜସତୈଜସସ୍ତୈଜସପ୍ରାଜ୍ଞସ୍ତୈଜସତୁରୀୟ ଇତି ।
ସୁଷୁପ୍ତ୍ୟବସ୍ଥାୟାଂ ପ୍ରାଜ୍ଞସ୍ୟ ଚାତୁର୍ବିଧ୍ୟଂ ପ୍ରାଜ୍ଞବିଶ୍ୱଃ ପ୍ରାଜ୍ଞତୈଜସଃ ପ୍ରାଜ୍ଞପ୍ରାଜ୍ଞଃ ପ୍ରାଜ୍ଞତୁରୀୟ ଇତି ।
ତୁରୀୟାବସ୍ଥାୟାଂ ତୁରୀୟସ୍ୟ ଚାତୁର୍ବିଧ୍ୟଂ ତୁରୀୟବିଶ୍ୱସ୍ତୁରୀୟତୈଜସସ୍ତୁରୀୟପ୍ରାଜ୍ଞସ୍ତୁରୀୟତୁରୀୟ
ଇତି ।

ତେ କ୍ରମେଣ ଷୋଡଶମାତ୍ରାରୁଦ୍ଧାଃ ଅକାରେ ଜାଗ୍ରଦ୍ଦିଶ୍ଚ ଉକାରେ
 ଜାଗ୍ରତ୍ତେଜସୋ ମକାର ଜାଗ୍ରତ୍-ପ୍ରାଞ୍ଜ ଅର୍ଧମାତ୍ରାୟାଂ ଜାଗ୍ରତୁରୀୟୋ
 ବିନ୍ଦୌ ସ୍ୱପ୍ନବିଶ୍ଳୋ ନାଦେ ସ୍ୱପ୍ନତେଜସଃ କଳାୟାଂ ସ୍ୱପ୍ନପ୍ରାଞ୍ଜଃ
 କଳାତୀତେ ସ୍ୱପ୍ନତୁରୀୟଃ ଶାନ୍ତୌ ସୁଷୁପ୍ତବିଶ୍ୱଃ ଶାନ୍ତ୍ୟତୀତେ
 ସୁଷୁପ୍ତତେଜସ ଉନ୍ନୟାଂ ସୁଷୁପ୍ତପ୍ରାଞ୍ଜୋ ମନୋନ୍ନୟାଂ
 ସୁଷୁପ୍ତତୁରୀୟଃ ତୁୟା ତୁରୀୟବିଶ୍ଳୋ ମଧ୍ୟମାୟାଂ ତୁରୀୟତେଜସଃ
 ପଶ୍ୟନ୍ତ୍ୟାଂ ତୁରୀୟପ୍ରାଞ୍ଜଃ ପରାୟାଂ ତୁରୀୟତୁରୀୟଃ ।
 ଜାଗ୍ରନ୍ନାତ୍ରାତତୁଷ୍ଟୟମକାରାଂଶଂ ସ୍ୱପ୍ନମାତ୍ରାତତୁଷ୍ଟୟମୁକାରାଂଶଂ
 ସୁଷୁପ୍ତମାତ୍ରାତତୁଷ୍ଟୟଂ ମକାରାଂଶଂ ତୁରୀୟମାତ୍ରାତତୁଷ୍ଟୟମର୍ଧମାତ୍ରାଂଶମ୍ ।
 ଅୟମେବ ବ୍ରହ୍ମପ୍ରଣବଃ । ସ ପରମହଂସତୁରୀୟାତୀତାବଧୂତୈରୁପାସ୍ୟଃ ।
 ତେନୈବ ବ୍ରହ୍ମ ପ୍ରକାଶତେ ତେନ ବିଦେହମୁକ୍ତିଃ ।
 ଭଗବନ୍ କଥମୟଞ୍ଜୋପବୀତ୍ୟଶିଖୀ ସର୍ବକର୍ମପରିତ୍ୟକ୍ତଃ କଥଂ
 ବ୍ରହ୍ମନିଷ୍ଠାପରଃ କଥଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତି ବ୍ରହ୍ମା ପୃଚ୍ଛତି ।
 ସ ହୋବାତ ବିଷ୍ଣୁର୍ଭୋ ଭୋର୍ଭକ ଯସ୍ୟାସ୍ତ୍ୟଦ୍ୱୈତମାତ୍ମଜ୍ଞାନଂ ତଦେବ ଯଞ୍ଜୋପବୀତମ୍ ।
 ତସ୍ୟ ଧ୍ୟାନନିଷ୍ଠୈବ ଶିଖା । ତତ୍ତ୍ୱମ୍ ସ ପବିତ୍ରମ୍ ।
 ସ ସର୍ବକର୍ମକୃତ୍ । ସ ବ୍ରାହ୍ମଣଃ । ସ ବ୍ରହ୍ମନିଷ୍ଠାପରଃ ।
 ସ ଦେବଃ । ସ ଋଷିଃ । ସ ତପସ୍ୱୀ । ସ ଶ୍ରେଷ୍ଠଃ ।
 ସ ଏବ ସର୍ବଜ୍ୟେଷ୍ଠଃ । ସ ଏବ ଜଗଦ୍ଭୁରୁଃ । ସ ଏବାହଂ ବିଦ୍ଧି ।
 ଲୋକେ ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜକୋ ଦୁର୍ଲଭତରୋ ଯଦ୍ୟେକୋଽସ୍ତି ।
 ସ ଏବ ନିତ୍ୟପୂତଃ । ସ ଏବ ବେଦପୁରୁଷୋ ମହାପୁରୁଷୋ ଯସ୍ତଦ୍ୱିତଂ
 ମୟୋବାବତିଷ୍ଠତେ । ଅହଂ ଚ ତସ୍ମିନ୍ନେବାବସ୍ଥିତଃ ।
 ସ ଏବ ନିତ୍ୟତୃପ୍ତଃ । ସ ଶୀତୋଷ୍ଣସୁଖଦୁଃଖମାନାବମାନବର୍ଜିତଃ ।
 ସ ନିଦ୍ରାମର୍ଷସହିଷ୍ଠଃ । ସ ଷଡ୍ୱର୍ମବର୍ଜିତଃ । ଷଡ୍ଭାବବିକାରଶୂନ୍ୟଃ ।
 ସ ଜ୍ୟେଷ୍ଠାଜ୍ୟେଷ୍ଠବ୍ୟବଧାନରହିତଃ । ସ ସ୍ୱବ୍ୟତିରେକେଣ ନାନ୍ୟଦ୍ରଷ୍ଟା ।

ଆଶାମ୍ବରୋ ନନମସ୍କାରୋ ନସ୍ବାହାକାରୋ ନସ୍ବଧାକାରଞ୍ଚ ନବିସର୍ଜନପରୋ
ନିନ୍ଦାସ୍ତୁତିବ୍ୟତିରିକ୍ତୋ ନମନ୍ତତନ୍ତ୍ରୋପାସକୋ ଦେବାନ୍ତରଧ୍ୟାନଶୂନ୍ୟୋ
ଲକ୍ଷ୍ୟାଲକ୍ଷ୍ୟନିବର୍ତ୍ତକଃ ସର୍ବୋପରତଃ ସ ସଜ୍ଜିଦାନନ୍ଦାଦୃୟତିଜନଃ
ସଂପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦୈକବୋଧୋ ବ୍ରହ୍ମୈବାହମସ୍ମୀତ୍ୟନବରତଂ ବ୍ରହ୍ମପ୍ରଣବାନୁସଂଧାନେନ
ୟଃ କୃତକୃତ୍ୟୋ ଭବତି ସ ହ ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜିତୁ୍ୟପନିଷତ୍ ।।

ହରିଃ ଓଁ ତସ୍ମତ୍ ।

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣୁୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷଭିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।
ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ଥୁଷ୍ଟୁବାଂସସ୍ତନୁଭିର୍ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।
ସ୍ବସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ବସ୍ତି ନଃ ପୂଷା ବିଶ୍ବବେଦାଃ ।
ସ୍ବସ୍ତି ନସ୍ତ୍ରାକ୍ଷ୍ୟୋ ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ବସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ।।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

।। ଇତି ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜକୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ।।

